

Ткаченко Ірина Михайлівна,
викладач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПОТЕРПІЛИЙ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 435-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

В умовах збройної агресії росії проти України прийнято низку змін і доповнень до КК України, спрямованих на удосконалення кримінального законодавства, приведення його у відповідність до наявних викликів і загроз.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» від 3 березня 2022 року розділ XIX Особливої частини КК України доповнено статтею 435-1 – «Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю» [1].

Насамперед слід звернути увагу на потерпілого від цього суспільно небезпечного діяння. Аналіз диспозицій ч. 1 та 2 ст. 435-1 КК України дає підстави стверджувати, що потерпілим від цього злочину може бути:

1) військовослужбовець, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації;

2) його близькі родичі чи члени сім'ї.

По-перше, це не поширений випадок злочину, передбаченого розділом XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)», де військовослужбовець є не спеціальним суб'єктом, а спеціальним потерпілим, натомість суб'єкт тут загальний.

По-друге, не можна не звернути увагу на той факт, що законодавець обмежив перелік потерпілих лише військовослужбовцями і лише тими, які здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації.

Відповідно до ч. 9 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. військовослужбовці – особи, які проходять військову службу [2]. Натомість у ч. 1 ст. 2 цього закону зазначено, що військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян

України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності [2].

З огляду на зазначене можна зробити висновок, що не усі громадяни, які сьогодні здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, підпадають під кримінально-правову охорону відповідно до положень ст. 435-1 КК України. Працівники Національної поліції України та підрозділи добровольчих формувань територіальної громади не відносяться до військовослужбовців.

По-третє, ще однією категорією потерпілих є близькі родичі чи члени сім'ї військовослужбовця, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, а відтак не є потерпілими близькі родичі чи члени сім'ї, наприклад, поліцейського, який виконує аналогічні або схожі функції.

По-четверте, дискусійним є одночасне вживання термінів «близькі родичі» та «члени сім'ї». Очевидно, що частина зазначених осіб буде перетинатися. Таке поєднання не характерне для інших статей КК України, в яких вживається або термін «близькі родичі» або «члени сім'ї».

Таким чином, ст. 435-1 КК України не забезпечує в повній мірі кримінально-правову охорону усіх категорій громадян, які здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції : Закон України від 3 берез. 2022 р. № 2110-IX. URL: <https://zako№.rada.gov.ua/laws/show/2110-20#Text>.

2. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zako№.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.